

Nr 104

Av herr Källstad, *angående vigselrätten för vigselförrättare vid kyrklig vigsel.*

Den kyrkliga vigseln har enligt familjerättskommitténs uttalande en mycket stark tradition. 1955 utgjorde antalet borgerliga vigslar 6,38 % och 1960 endast 5,89 % av antalet ingångna äktenskap. Kyrklig vigsel äger rum såväl enligt svenska kyrkans ordning som enligt frikyrklig ordning. Enligt 4 kap. 2 § giftermålsbalken må kyrklig vigsel äga rum inom svenska kyrkan endast om de trolovade eller en av dem tillhör svenska kyrkan och inom annat trossamfund, om konungen medgivit att vigsel må förrättas inom samfundet och endast om de trolovade eller en av dem tillhör samfundet i fråga. Medan metodistkyrkans prästerskap på vissa villkor haft rätt att förrätta vigsel med laga verkan sedan denna kyrkas konstituering 1876 på grundval av 1873 års dissenterlag, så gäller för denna kyrka liksom för övriga trossamfund nu religionsfrihetslagens bestämmelser av år 1951.

Som framgår av ovan citerade ord föreligger trots allt en inskränkning i den personliga friheten, när det gäller den kyrkliga vigseln. Den kan ske endast på villkor att en av de trolovade tillhör samma samfund som vigselförrättaren. Präst inom svenska kyrkan kan icke viga två trolovade, som har utträtt ur svenska kyrkan och gått in i annat kristet trossamfund. Präster med vigselbehörighet i annat samfund än svenska kyrkan kan icke förrätta vigsel, om de trolovade tillhör svenska kyrkan eller annat trossamfund än vigselförrättarens eget, även om de skulle önska ha ifrågavarande vigselförrättare och denne ställt sig villig.

I proposition nr 100 till 1951 års riksdag med förslag till religionsfrihetslag ifrågasatte statsrådet Zetterberg nödvändigheten att bibehålla en sådan bestämmelse som att åtminstone en av kontrahenterna nödvändigtvis skulle tillhöra samma samfund som vigselförrättaren. Det skulle kunna överlämnas åt de trolovade själva att avgöra vilken vigselförrättare de skulle anlita, menade han. Han fann icke då skäl att föreslå någon ändring i fråga om vigselrätten.

Särskilda utskottet ifrågasatte också, om det var behövligt att bibehålla några som helst begränsningar. Det skulle kunna medgivas varje behörig vigselförrättare att utan inskränkningar viga alla som begärde vigsel och var behöriga att ingå äktenskap. Vissa ytterligare utvidgningar av möjligheterna till fritt val mellan förekommande vigselformer ansågs tänkbara.

Rent principiellt sett borde det vara en naturlig följd av att vederbörande

prästerskap erhållit vigselbehörighet, att denna behörighet innebär full rätt att förrätta kyrklig vigsel oberoende av vilket trossamfund de trolovade tillhör. Är samhällets legitimation en gång given, bör den gälla i alla de fall det uttalas önskan om kyrklig vigsel, förutsatt att de trolovade eller en av dem tillhör något trossamfund.

Det kan i detta sammanhang anföras, att i det förslag till »Lov om Trossamfund», som avgivits av 1957 års Dissenterlovskomit  i Norge och som framlagts till Justis- och politidepartementet den 4 juni 1962, föreslås  kenskapslagens § 21 få en ändrad lydelse enligt vilken »vigsel på kirkelig m te kan skje: 1. i statskirken, 2. i et registrert trossamfund n r Kongen har godkjent den form for ekteskapsstiftelse som det nyter». Enligt § 22 heter det att »kirkelig vigsel foretas av en dertil berettiget prest i statskirken eller i et registrert trossamfund». Enligt det norska förslaget skall såväl präst i statskyrkan som präst i registrerat trossamfund kunna neka att förrätta vigsel under vissa f ruts tningar. Det norska förslaget innebär i princip icke någon inskränkning i fråga om möjligheten att viga den som önskar att bli vigd.

Sådan generösare hållning borde kunna få bli gällande i vårt land. Gudstj nsterne i de frikyrkliga samfunden besöks av ett ganska stort antal m nskor, som inte är medlemmar men som skulle kunna rubriceras som anhängare, sympatisörer och understödjare och som önskar få sina kyrkliga förrättningar utf rda inom ifrågavarande samfund, trots att de icke  r matrikulerade medlemmar i samfundet. För denna kategori kan den behörige vigselförrättaren icke förrätta vigsel, även om de trolovade skulle önska det. Dessa fall ökar alltmer på grund av den öppna ungdomsverksamhet, som i allt större utsträckning bedrivs inom samfundet.

Frågan har också en samkristen, ekumenisk räckvidd i en tid av allt större samverkan och förståelse samfundet emellan. Sålunda har en frikyrklig studentpastor, som arbetar i en ekumenisk situation i en universitetsstad, nekats dispens att förrätta vigsel av ett par kontrahenter som icke tillhörde hans eget trossamfund men som tillhörde hans ekumeniskt sammansatta »studentf rsamling».

Både i det allmänna församlingslivet och i den nyss antydda ekumeniska situationen kan förhållanden föreligga som talar för en förändring av nu gällande lagstiftning. På grund av en av mig väckt motion 1962 uttalade första lagutskottet att det syntes föreligga vissa skäl f r en ändring, och att det förekommer fall, då begränsningarna i vigself rr ttarens behörighet verkligen synes medföra olägenheter. Utskottet hävdade, att frågan borde följas med uppmärksamhet.

Då detta är en fråga, som berör svenska kyrkan såväl som övriga trossamfund, b r den nu kunna l sas oberoende av pågående utredning rörande förhållandet mellan staten och svenska kyrkan.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av förslag om en sådan förändring av 4 kap. 2 § giftermålsbalken att den innefattar bestämmelse om full vigselrätt för behörig vigselförrättare vid kyrklig vigsel inom svenska kyrkan och inom annat trossamfund.

Stockholm den 21 januari 1964

Thorvald Källstad